

Annelerin Öz-Yeterlik Düzeylerinin Çocuklarının Beslenmelerine Yönelik Tutumlarına Etkisi

The Effect of Self-Efficacy Levels of Mothers on Their Attitudes towards Children's Nutrition

Mürüvvet Nil GÖNCE

Özet

Bu araştırmada annelerin genel öz yeterlik düzeylerinin çocuklarının beslenme davranışlarına yönelik tutumları üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırma, İstanbul ilinde 9-72 aylık bebeklere sahip 428 annenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kişisel bilgi formu, beslenme süreci anne tutumları ölçeği ve genel öz yeterlik ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kız çocuğa sahip annelerin negatif beslenme tutumlarının, erkek çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu, erkek çocuğa sahip annelerin özyeterlik düzeylerinin, kız çocuğa sahip olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 49-60 ay çocuğa sahip olan annelerin, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre negatif beslenme tutum düzeyleri daha yüksektir. 9-18 ay, 19-30 ay ve 31-48 aylık çocuğa sahip olan annelerin negatif beslenme tutum düzeyleri 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre daha yüksektir. Çocuklarının kısmen sağlıklı beslendiğini ifade eden annelerin, çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumları daha yüksektir. Sürdürme çabası-ısrar, eğitim durumu, çocuğun yaşı, toplam çocuk sayısı, çocuğun sağlıklı beslenme durumu değişkenlerinin annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarını artırmakta, genel öz yeterlik ve ailenin aylık ortalama geliri düzeylerinin artması annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarını azaltmaktadır. Erkek çocuğa sahip olan annelerin çocuk beslenme tutumları daha olumludur.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Öz Yeterlik, Anne-Çocuk Beslenme Tutumu

Abstract

In this study, it was aimed to reveal the effect of mothers' general self-efficacy levels on their children's attitudes towards nutritional behavior. The research using the relational survey model was carried out with the participation of 428 mothers with infants 9-72 months old in Istanbul province. In the research, personal information form, feeding process mother attitudes scale and general self-efficacy scales were used. As a result of the research, it was concluded that the mothers with girls had higher negative feeding attitudes than those with boys, and the self-efficacy levels of mothers with boys were higher than those with girls. Mothers who have 49-60 months old children have higher levels of negative nutritional attitudes than mothers who have 61-72 months or more children. The Scores of feeding process attitudes of the mothers who have children between 9-18 months, 19-30 months and 31-48 months are higher than have children aged 61-72 months and over. Mothers who stated that their children were partly healthy had negative nutritional attitudes towards their children. Continuing efforts-insistence, education level, age of the child, total number of children, healthy nutrition status of the child increase the negative nutritional attitudes of mothers towards their children, and the increase in general self-efficacy and monthly average income levels of the mothers decreases their negative nutritional attitudes towards their children. Child feeding attitudes of the mothers that have male child are more positive.

Keywords: Nutrition, Self-Efficacy, Mother-Child Nutrition Attitude

Giriş

Öz yeterlik kavramı sosyal bilişsel kurama dayanmakta olup bireyin, yaşam boyu deneyimleyerek geliştirdiği bir işi başarabilme potansiyeline ilişkin sahip olduğu inancı ifade etmektedir (Bandura, 2005). Anne babalık becerilerinde öz yeterlilik kavramı ise, çocuğun bakım ve yetiştirilme süreçlerinde gereken bakım ve görevler hakkında kendi yetenek ve yeterliliklerine dair içsel inançlarıdır (Montigny ve Lacharite, 2005) Bu durum bireylerin sahip olduğu becerileri ile ilgili olmayıp becerilere yönelik inançla ilişkilidir (Chen, Gully, Eden ve ark., 2004). Alan yazında anne öz-yeterlilik inancı ile çocukların problem davranışı arasında bir ilişki olduğu belirtilmiştir (Hassall, Rose ve McDonald, 2005; Maniadaki, Sonuga-Barke, Kakouros ve Karaba, 2005; Sanders ve Woolley, 2005; Hassall, Rose & McDonald, 2005).

Bireyler bir şeyi başarabildiklerinde kendilerine ait yeterlik inancı yükselir ve kişisel doyum düzeyleri artar (Wittkowski, Garrett, Calam, Weisberg, 2017). Öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireyler daha istekli ve girişken özellikler göstermekte iken, öz yeterlilik düzeyi düşük olan bireylerde kaçınma ve isteksizlik durumları görülmektedir (Bandura, 1995).

Beslenme alışkanlıklarının kazanılmaya başlandığı erken çocukluk döneminde, annelere göre çocukların beslenme alışkanlıkları genellikle sorunlu ya da yetersizdir (Anderson ve Lock, 2007). Çocukların, yiyecek ve içeceklerde seçici olma, yemek reddi, iştahsızlık, annelerinin istediği zaman yemek yememeleri sorunlu beslenme davranışları olarak kabul edilir (Özmert, 2006). Çocuklar yeterince beslenemediğinde, annelerinin stres ve kaygı düzeyleri artış göstermektedir. Bu durumlarda anneler kendilerini yetersiz hissetmekte ve öz yeterlik algıları zayıflamaktadır (French, Holroyd, Pinel ve diğerleri, 2000; Dilsiz ve Dağ, 2018).

Çocukluk döneminde sağlıklı beslenme, insan sağlığının gelişmesinde en belirleyici faktörlerden biri olabilir. Ebeveynler, çocuklarının sağlık, beslenme tutumları, davranış ve eğitiminin geliştirilmesinde anahtar rol oynarlar. Çocuklarının beslenme sürecinde; annenin kendi inançları, yeme tutumları, gıda uygulamaları, bakış açısı, bilgisi önemli bir etkiye sahiptir. Bu durum çocuğun yaşam boyu edineceği yeme tutum ve alışkanlıklarında, gıda ve besin maddelerinin sağlık üzerindeki yararlarını özümsemesinde önemlidir (Romanos-Nanclares, Zazpe, Santiago, Marín, Rico-Campà & Martín-Calvo, 2018).

Alan yazında beslenme ile ilgili olarak anneler ve çocukları arasında devam eden sorunlar olduğu belirtilmektedir (Jago ve Wood ve diğerleri, 2015). Çocukların beslenmeyi reddetmesinde aç olmama, iştahsızlık, hastalık, yemeği beğenmeme, ilgi çekme, sağlıksız beslenme gibi farklı birçok durum etkili olabilmektedir. Bununla birlikte annenin çocuğu besleme konusunda ısrarcı olması, zorlaması, öğün aralarının sık olması gibi durumlarda da çocukların beslenme konusunda isteksiz davrandıkları belirtilmiştir (Leahy-Warren, McCarthy, 2011; Birch, Fisher, Grimm-Thomas ve diğerleri 2001). Bu durumlarda annelerde çocuklarının beslenme süreçlerine ilişkin negatif duyguları artış gösterir, yetersiz beslediği ile ilgili kaygıları ortaya çıkar, zorla besleme davranışları görülür ve çevrelerinden gelen görüşlere tepkiler gösterirler (Bloomfield ve Kendall, 2012). Çocukların beslenmeleri ile ilgili yaşanan sorunlar neticesinde annelerde endişe meydana gelir ve çocuklarını kontrol etmeye çalışırlar. Bu süreçte annelerde huzursuzluk, gerginlik, stres meydana gelebilmektedir (Erden ve Üstün, 2007). Olumsuz duyguları yaşayan anneler, benzer duyguları çocuklara da yansıtabilmektedirler. Çocuğunu beslenme konusunda zorlayan anneler hem kendilerinde hem de çocuklarında meydana gelen öfke ve stres durumları sonucunda çocuğun yemeği reddederek daha fazla aç kalmasına neden olabilmektedir (Birch, Fisher, Grimm-Thomas ve diğerleri 2001; Anderson ve Lock, 2007).

Bir çocuğun sağlıklı yaşam davranışlarına sahip olmasında okul öncesi dönemdeki beslenme alışkanlıkları önemlidir (Ekim, 2016). Bununla birlikte, ebeveyn beslenme bilgisinin ve özellikle ebeveyn yeme tutumlarının, çocuklarının beslenme yeterliliği ile ilişkisinin kurulduğu çalışmalar yetersizdir. Araştırmanın bulguları, çocukların beslenme düzenini etkileyebilecek unsurların anlaşılmasına yardımcı olacak, sağlıklı beslenme tutumlarına anne öz güveninin etkisinin önemli olup olmadığı konusunda önemli bilgiler sağlayacaktır. Dolayısıyla anne çocuk etkileşiminde, çocuğunu yeterli beslemediği inancı (özgüven eksikliği) ve besleme süreçleri ile ilgili birtakım problemler yaşanabilmektedir. Bu araştırmada annelerin genel öz yeterlik düzeylerinin çocuklarının beslenme davranışlarına yönelik tutumları üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Model

İlişkisel tarama modelleri betimsel araştırmalar içerisinde yer alan, çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkararak araştırma modelleridir (Karasar, 2005). Bu araştırmada ise annelerin çocuklarının beslenmesine ilişkin tutumları sahip oldukları zyeterlik düzeyleri arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Evren ve rneklem

Araştırmanın evrenini 2020 yılında, İstanbul ilinde 9-72 aylık bebeklere sahip olan anneler oluştırmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren içerisinden random (rasgele/seçkisiz) olarak araştırmaya dahil edilen 428 anne oluştırmaktadır. Random rnekleme yöntemi, katılımcıların evren içerisinden özel bir seçim yöntemi yapılmadan, her bireyin araştırmaya dahil edilebilmesini mümkün kılmaktadır (şeker ve Gençdoğan, 2006) Araştırmaya annelerin dahil edilmesinde gönüllülük ve 9-72 aylık çocuğa sahip olma kriterleri bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, beslenme süreci anne tutumları leği ve genel öz yeterlik leği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu kapsamında katılımcıların cinsiyet, çocuğun cinsiyeti, yaş, eğitim durumu, ailenin aylık ortalama geliri, meslek, çocuğun yaşı, toplam ocuk sayısı, diğer ebeveynin çalışma durumu, çocuğun bakıcısının olması ya da kreşe gitme durumu ve çocuğun anneye göre sağlıklı beslenme durumu sorulmuştur.

Beslenme süreci anne tutumları leği Dilsiz ve Dağ tarafından geliştirilmiş olup ‘‘ğn sırasındaki Negatif Duygu Durumu’’, ‘‘Yetersiz/Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar’’, ‘‘Negatif Besleme Stratejileri’’, ‘‘Zorla Besleme’’, ‘‘Diğerlerinin Görüşüne Tepki’’ alt boyutlarından ve 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 5 alt boyutta açıkladığı toplam varyans %56,49, güvenirlik katsayı değeri ise .91 olarak tespit edilmiştir (Dilsiz ve Dağ, 2018). Araştırmada annelerin genel öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi amaçıyla 3 alt boyuttan meydana gelen, 18 yaş ve üzeri kişilerin genel özellik düzeylerinin ortaya çıkarılmasında kullanılabilen, 17 maddeden meydana gelen ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %41,5, güvenirlik katsayı değeri ise .80 olarak tespit edilmiştir (Yıldırım ve İlhan, 2010).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında ölçekler elektronik ortama girilmiş ve veriler elektronik olarak toplanmıştır. Ölçeklerin katılımcılara ulaştırılması sosyal medya hesapları ve e-mail aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS24 veri analiz programı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik değişkenlerine ilişkin bilgiler yüzde ve frekans dağılımları ile verilmiş, öz yeterlik düzeyleri ve çocuklarının beslenmelerine ilişkin tutum puanları, değişkenlere göre t testi ve anova testleri ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca araştırma değişkenleri ve puanlar arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amaçıyla regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmada annelerin genel zyeterlik düzeyleri araştırma değişkenlerine göre analiz edilmiş ve çocuklarının beslenmelerine yönelik tutum puanları üzerine etkisi incelenmiştir. Analizler sonucuna elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımları

Değişken	Frekans	Yüzde
-----------------	----------------	--------------

Çocuğun Cinsiyeti	Kız	215	50,2
	Erkek	213	49,8
Yaş	26-35	242	56,5
	36-45	186	43,5
Eğitim Durumunuz	Lise	60	14,0
	Üniversite	309	72,2
	Yüksek Lisans / Doktora	59	13,8
	2500-3500 TL	29	6,8
Ailenizin Aylık Ortalama Geliri	3500-5000 TL	76	17,8
	5000-7000 TL	68	15,9
	7000 TL üzeri	255	59,6
Meslek	Çalışmıyor	57	13,3
	Ev Hanımı	56	13,1
	Özel Sektör	143	33,4
	Memur (Öğretmenlik dışında)	40	9,3
	Öğretmen	72	16,8
	Doktor/hemşire	10	2,3
Çocuğun Yaşı	Diğer	50	11,7
	9-18 ay	37	8,6
	19-30 ay	26	6,1
	31-48 ay	86	20,1
	49-60 ay	188	43,9
Toplam Çocuk Sayısı	61-72 ay	91	21,3
	1-2	409	95,6
Diğer Ebeveynin Çalışma Durumu	3-4	19	4,4
	Çalışmıyor	28	6,5
Çocuğun Bakıcısının Olma ya da Kreşe Gitme Durumu	Çalışıyor	400	93,5
	Aile büyükleri bakıyor (babaanne ya da anneanne gibi)	54	12,6
	Bakıcısı var	8	1,9
	Bakıcısı yok ya da kreşe gitmiyor	31	7,2
	Kreşe gidiyor	316	73,8
Size Göre Çocuğunuzun Sağlıklı Beslenme Durumu	Diğer	19	4,4
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	45,6
Sağlıklı Beslenme Durumu	Sağlıklı besleniyor	233	54,4
	Toplam	428	100,0

Araştırmaya katılan annelerin %50.2'sinin çocuğunun cinsiyeti kız, %49.8'inin çocuğunun cinsiyeti ise erkektir. Annelerin %14'ünün lise, %72.2'sinin üniversite, %13.8'inin yüksek lisans/doktoradır görülmektedir. Annelerin aile ortalama aylık gelirleri incelendiğinde %6.8'inin 2500-3500 TL, %17.8'inin 3500-5000 TL, %15.9'unun 5000-7000 TL, %59.6'sının 7000 TL üzeri olduğu görülmektedir. Annelerin %13.3'ünün çalışmadığı, %13.1'inin ev hanımı, %33.4'ünün özel sektör, %9.3'ünün öğretmenlik dışında memur, %16.8'inin öğretmen, %2.3'ünün doktor/hemşire, %11.7'sinin diğer mesleklerde çalıştıkları görülmektedir. Annelerin çocuklarının yaşları bakımından %8.6'sının 9-18 aylık, %6.1'inin 19-30 ay, %20.1'inin 31-48 ay, %43.9'unun 49-60 ay, %21.3'ünün 61-72 ay ve üzeri

oldukları görülmektedir. Annelerin toplam çocuk sayılarının %95.6'sının 1-2, %4.4'ünün 3-4 çocuk sahibi oldukları görülmektedir. Annelerin diğer ebeveynlerinin çalışma durumları bakımından %6.5'inin çalışmadığı, %93.5'inin çalıştığı görülmektedir. Annelerin çocuklarının bakımı ile ilgili olarak %12.6'sının çocuklarına aile büyüklerinin baktığı, %1.9'unun çocuklarının bakıcısı olduğu, %7.2'sinin bakıcısının olmadığı ve kreşe gitmediği, %73.4'ünün kreşe gittiği, %4.4'ünün diğer şekilde görüş belirttikleri görülmektedir. Annelerin çocuklarının beslenme durumlarına göre %45.6'sının kısmen sağlıklı beslendiği, %54.4'ünün sağlıklı beslendiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Beslenme Tutumları Ölçeği ve Genel Öz-Yeterlik Ölçeklerinden Aldıkları Puanların t-Testi Analiz Sonuçları

	Çocuğunuzun Cinsiyeti	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p																																																																																																								
Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu	Kız	215	14,13	5,302	2,724	426	,007																																																																																																								
	Erkek	213	12,70	5,525				Yetersiz/ Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar	Kız	215	10,12	3,522	2,245	426	,025	Erkek	213	9,40	3,021	Negatif Besleme Stratejileri	Kız	215	10,12	3,522	2,245	426	,025	Erkek	213	9,40	3,021	Zorla Besleme	Kız	215	5,17	2,006	,851	426	,395	Erkek	213	5,01	2,062	Diğerlerinin Görüşüne Tepki	Kız	215	8,56	3,034	-1,426	426	,155	Erkek	213	9,00	3,305	Beslenme Toplam	Kız	215	48,11	13,997	1,979	426	,048	Erkek	213	45,53	12,968	Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001	Erkek	213	22,05	3,480	Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000
Yetersiz/ Dengesiz Beslenmeye İlişkin Tutumlar	Kız	215	10,12	3,522	2,245	426	,025																																																																																																								
	Erkek	213	9,40	3,021				Negatif Besleme Stratejileri	Kız	215	10,12	3,522	2,245	426	,025	Erkek	213	9,40	3,021	Zorla Besleme	Kız	215	5,17	2,006	,851	426	,395	Erkek	213	5,01	2,062	Diğerlerinin Görüşüne Tepki	Kız	215	8,56	3,034	-1,426	426	,155	Erkek	213	9,00	3,305	Beslenme Toplam	Kız	215	48,11	13,997	1,979	426	,048	Erkek	213	45,53	12,968	Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001	Erkek	213	22,05	3,480	Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717								
Negatif Besleme Stratejileri	Kız	215	10,12	3,522	2,245	426	,025																																																																																																								
	Erkek	213	9,40	3,021				Zorla Besleme	Kız	215	5,17	2,006	,851	426	,395	Erkek	213	5,01	2,062	Diğerlerinin Görüşüne Tepki	Kız	215	8,56	3,034	-1,426	426	,155	Erkek	213	9,00	3,305	Beslenme Toplam	Kız	215	48,11	13,997	1,979	426	,048	Erkek	213	45,53	12,968	Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001	Erkek	213	22,05	3,480	Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																				
Zorla Besleme	Kız	215	5,17	2,006	,851	426	,395																																																																																																								
	Erkek	213	5,01	2,062				Diğerlerinin Görüşüne Tepki	Kız	215	8,56	3,034	-1,426	426	,155	Erkek	213	9,00	3,305	Beslenme Toplam	Kız	215	48,11	13,997	1,979	426	,048	Erkek	213	45,53	12,968	Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001	Erkek	213	22,05	3,480	Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																																
Diğerlerinin Görüşüne Tepki	Kız	215	8,56	3,034	-1,426	426	,155																																																																																																								
	Erkek	213	9,00	3,305				Beslenme Toplam	Kız	215	48,11	13,997	1,979	426	,048	Erkek	213	45,53	12,968	Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001	Erkek	213	22,05	3,480	Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																																												
Beslenme Toplam	Kız	215	48,11	13,997	1,979	426	,048																																																																																																								
	Erkek	213	45,53	12,968				Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001	Erkek	213	22,05	3,480	Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																																																								
Başlama	Kız	215	21,14	2,131	-3,256	426	,001																																																																																																								
	Erkek	213	22,05	3,480				Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018	Erkek	213	16,04	2,817	Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																																																																				
Yılmama	Kız	215	15,46	2,132	-2,372	426	,018																																																																																																								
	Erkek	213	16,04	2,817				Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000	Erkek	213	5,27	2,074	Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																																																																																
Sürdürme Çabası-İsrar	Kız	215	4,62	1,387	-3,780	426	,000																																																																																																								
	Erkek	213	5,27	2,074				Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000	Erkek	213	43,36	5,717																																																																																												
Genel Özyeterlik	Kız	215	41,24	3,866	-4,506	426	,000																																																																																																								
	Erkek	213	43,36	5,717																																																																																																											

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının cinsiyetlerine göre beslenme tutumları ölçeği ve genel öz-yeterlik ölçeklerinden aldıkları puanlar t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/ dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif besleme stratejileri, beslenme toplam, başlama, yılmama, sürdürme çabası-ısrar, genel özyeterlik puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$), buna karşılık zorla besleme ve diğerlerinin görüşüne tepki puanlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Meydana gelen farklılıklar incelendiğinde kız çocuğa sahip annelerin öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/ dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif besleme stratejileri, beslenme toplam puanlarının erkek çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık genel özyeterlik ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarında erkek çocuğa sahip annelerin özyeterlik düzeylerinin, kız çocuğa sahip olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların, Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Beslenme Tutumları Ölçeği ve Genel Öz-Yeterlik Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Anova Testi Analiz Sonuçları

		Çocuğunuzun Yaşı	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	p
Öğün Sırasındaki Duygu Durumu	Negatif	9-18 ay	37	14,08	6,973	4	2,935	,02
		19-30 ay	26	13,88	3,891			
		31-48 ay	86	14,17	5,358			
		49-60 ay	188	13,69	5,371			
		61-72 ay ve üzeri	91	11,73	5,161			
Yetersiz/ Beslenmeye Tutumlar	Dengesiz İlişkin	9-18 ay	37	10,67	4,150	4	13,005	,00
		19-30 ay	26	10,07	3,665			
		31-48 ay	86	11,24	3,862			
		49-60 ay	188	9,72	2,870			
		61-72 ay ve üzeri	91	7,98	2,030			
Negatif Stratejileri	Besleme	9-18 ay	37	10,67	4,150	4	13,005	,00
		19-30 ay	26	10,07	3,665			
		31-48 ay	86	11,24	3,862			
		49-60 ay	188	9,72	2,870			
		61-72 ay ve üzeri	91	7,98	2,030			
Zorla Besleme		9-18 ay	37	5,81	3,422	4	3,965	,00
		19-30 ay	26	4,76	1,839			
		31-48 ay	86	5,63	2,557			
		49-60 ay	188	4,81	1,321			
		61-72 ay ve üzeri	91	4,95	1,867			
Diğerlerinin Tepki	Görüşüne	9-18 ay	37	10,08	4,386	4	10,950	,00
		19-30 ay	26	12,11	3,658			
		31-48 ay	86	8,50	2,997			
		49-60 ay	188	8,32	2,856			
		61-72 ay ve üzeri	91	8,49	2,553			
Beslenme Toplam	Tutumu	9-18 ay	37	51,32	18,837	4	8,017	,00
		19-30 ay	26	50,92	11,234			
		31-48 ay	86	50,80	15,187			
		49-60 ay	188	46,29	12,144			
		61-72 ay ve üzeri	91	41,16	10,331			
Başlama		9-18 ay	37	50,32	17,838	4	5,724	,00
		19-30 ay	26	22,80	3,429			
		31-48 ay	86	22,02	2,201			
		49-60 ay	188	20,97	2,187			
		61-72 ay ve üzeri	91	21,61	3,485			
Yılmama		9-18 ay	37	14,56	1,772	4	4,644	,00
		19-30 ay	26	15,03	2,553			
		31-48 ay	86	16,25	2,6443			
		49-60 ay	188	15,61	2,592			
		61-72 ay ve üzeri	91	16,25	2,239			
Sürdürme Çabası-Israr		9-18 ay	37	6,35	2,383	4	12,921	,00
		19-30 ay	26	6,19	1,720			
		31-48 ay	86	4,51	1,889			
		49-60 ay	188	4,63	1,252			
		61-72 ay ve üzeri	91	5,07	1,956			

Genel Özyeterlik	9-18 ay	37	43,78	5,874	4	4,512	,00
	19-30 ay	26	44,03	4,991			
	31-48 ay	86	42,79	4,586			
	49-60 ay	188	41,22	3,988			
	61-72 ay ve üzeri	91	42,94	6,281			
Toplam		428					

Annelerin çocuğun yaşı değişkenine göre beslenme tutumları ölçeğinden aldıkları puanlar çocuğun yaşına göre karşılaştırıldığında öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif besleme stratejileri, zorla besleme, diğerlerinin görüşüne tepki, beslenme tutumu toplam puanlarında çocuğun yaşına göre anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna göre 9-18 ay, 19-30 ay ve 31-48 aylık çocuğa sahip olan annelerin öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar ve negatif beslenme stratejileri düzeyleri 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre daha yüksektir. Ayrıca 9-18 ay ve 31-48 ay çocuğa sahip olan annelerin 19-30 ay, 49-60 ay ve 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre zorla besleme düzeyleri daha yüksektir. 19-30 ay çocuğa sahip olan annelerin diğer yaş gruplarına göre diğerlerinin görüşüne tepki düzeylerinin daha yüksek olduğu, 9-18 ay yaş grubundaki çocuğa sahip olan annelerin 31-48 ay, 49-60 ay ve 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olanlara göre diğerlerinin görüşüne tepki düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Annelerin beslenme tutumları ölçeği toplam puanları çocuklarının yaşına göre incelendiğinde 9-18 ay, 19-30 ay ve 31-48 aylık çocuğa sahip olan annelerin 49-60 ay, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre negatif beslenme tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca 49-60 ay çocuğa sahip olan annelerin, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre negatif beslenme tutum düzeyleri daha yüksektir.

Annelerin genel özyeterlik ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde ölçeğin alt boyutları ve toplam puanları arasında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna göre başlama boyutunda 9-18 ay çocuğa sahip olan annelerin başlama düzeyleri daha yüksektir. Yılmama boyutunda ise 31-48 ay, 49-60 ay, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelerin, 9-18 ay çocuğa sahip olan annelere göre yılmama düzeyleri daha yüksektir. Sürdürme çabası-ısrar boyutunda ise 9-18 ay ve 19-30 ay çocuğa sahip olan annelerin sürdürme çabasının 31-48 ay, 49-60 ay, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Annelerin genel öz yeterlik puanları incelendiğinde 9-18 ay ve 19-30 ay çocuğa sahip olan annelerin genel özyeterlik düzeylerinin 31-48 ay, 49-60 ay, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4: Katılımcıların Size Göre Çocuğunuzun Sağlıklı Beslenme Durumu Değişkenine Göre Beslenme Tutumları Ölçeği ve Genel Öz-Yeterlik Ölçeklerinden Aldıkları Puanların t-testi Analiz Sonuçları

	Size Göre Çocuğunuzun Sağlıklı Beslenme Durumu	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p
Öğün Sırasındaki Negatif Duygu Durumu	Sağlıklı besleniyor	233	11,29	4,591	-9,724	426	,00
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	15,95	5,328			
<u>Yetersiz/ Dengesiz</u>	Sağlıklı besleniyor	233	8,806	2,855	-6,932	426	,00

Beslenmeye İlişkin Tutumlar	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	10,91	3,429			
Negatif Besleme Stratejileri	Sağlıklı besleniyor	233	8,80	2,855	-6,932	426	,00
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	10,98	3,429			
Zorla Besleme	Sağlıklı besleniyor	233	4,66	1,896	-4,939	426	,00
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	5,61	2,076			
Diğerlerinin Görüşüne Tepki	Sağlıklı besleniyor	233	8,45	3,136	-2,360	426	,01
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	9,17	3,186			
Beslenme Toplam	Sağlıklı besleniyor	233	42,05	12,005	-8,703	426	,00
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	52,56	13,041			
Başlama	Sağlıklı besleniyor	233	21,50	3,030	-,693	426	,48
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	21,70	2,775			
Yılmama	Sağlıklı besleniyor	233	15,87	2,256	1,089	426	,27
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	15,61	2,782			
Sürdürme Çabası-İsrar	Sağlıklı besleniyor	233	4,78	1,796	-2,014	426	,04
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	5,13	1,769			
Genel Özyeterlik	Sağlıklı besleniyor	233	42,17	4,788	-,577	426	,56
	Kısmen sağlıklı besleniyor	195	42,45	5,220			

Araştırmaya katılan annelerin “size göre çocuğunuzun sağlıklı beslenme durumu” değişkenine göre beslenme tutumları ölçeği ve genel öz-yeterlik ölçeklerinden aldıkları puanlar t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/ dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif besleme stratejileri, zorla besleme, diğerlerinin görüşüne tepki, beslenme toplam, sürdürme çabası-ısrar puanlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$), buna karşılık başlama, yılmama, genel özyeterlik puanlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Meydana gelen farklılıklar incelendiğinde, çocuklarının kısmen sağlıklı beslendiğini ifade eden annelerin öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif besleme stratejileri, zorla besleme, diğerlerinin görüşüne tepki, beslenme toplam, sürdürme çabası-ısrar düzeylerinin, çocuğunun sağlıklı beslendiğini ifade eden annelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda çocuklarının kısmen sağlıklı beslendiğini ifade eden annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Genel Öz-Yeterlik Düzeylerinin Beslenme Tutumlarına Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

R	R Square	Adjusted R Square	F	p	
,739 ^a	,394	,306	18,113	,000 ^b	
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
(Constant)	B	Beta			
Yılmama	65,563	10,744	-,102	-1,489	,137
Sürdürme Çabası-İsrar	-,549	,369	-,140	-2,134	,033
Genel Özyeterlik	-1,061	,497	,354	4,328	,000
Cinsiyet	,960	,222	,045	,906	,365
Yaş	2,207	2,435	,033	,760	,448

Eğitim Durumunuz	-5,058	1,186	-,197	-4,267	,000
Ailenizin Aylık Ortalama Geliri	1,509	,665	,110	2,271	,024
Çocuğun Yaşı	-3,379	,558	-,285	-6,051	,000
Toplam Çocuk Sayısı	-6,422	2,941	-,098	-2,183	,030
Diğer Ebeveynin Çalışma Durumu	2,415	2,700	,044	,894	,372
Size Göre Çocuğunuzun Sağlıklı Beslenme Durumu	-10,628	1,176	-,391	-9,037	,000

Bağımsız Değişkenler/ Yordayıcılar: Size Göre Çocuğunuzun Sağlıklı Beslenme Durumu, Genel Özyeterlik, Cinsiyet, Eğitim Durumunuz, Yaş, Çocuğun Yaşı, Toplam Çocuk Sayısı, Ailenizin Aylık Ortalama Geliri, Diğer Ebeveynin Çalışma Durumu, Başlama, Sürdürme Çabası-Israr, Yılmama
Bağlı Değişken/Yordanan: Beslenme Tutum Puanı

Katılımcıların demografik özellikleri ve genel öz yeterlik düzeylerinin annelerin beslenme tutumlarına etkisi regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda araştırmada incelenen değişkenlerin, annelerin beslenme tutum düzeylerini %39 oranında açıkladığı ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Değişkenler ayrı ayrı incelendiğinde yılmama, cinsiyet, yaş ve diğer ebeveynin çalışma durumunun beslenme tutum düzeyleri üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı ($p > .05$) görülmektedir. Sürdürme çabası-ısrar, eğitim durumu, çocuğun yaşı, toplam çocuk sayısı, size göre çocuğunuzun sağlıklı beslenme durumu değişkenlerinin annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarını artırdığı; genel öz yeterlik ve ailenin aylık ortalama geliri düzeylerinin artması annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarını azalttığı görülmektedir. Araştırmada kullanılan değişkenler ve öz yeterlik ölçeği puanlar, annelerin çocuklarına yönelik beslenme tutum düzeylerini yüksek düzeyde açıkladığı söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmada, kız çocuğa sahip annelerin beslenme tutumları puanlarının erkek çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkek çocuğa sahip annelerin özyeterlik düzeylerinin, kız çocuğa sahip olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ölçekler arasında ortaya çıkan bu sonuçlara göre erkek çocuğa sahip olan annelerin çocuk beslenme tutumları daha olumludur. Bu durum cinsiyete özgü gelişimsel farklılıklar nedeniyle, cinsiyete özgü aile tutumu olabileceği, ya da kız çocuklarının daha erken olgunlaştığı ya da daha seçici olması nedeniyle anneyi zorladığı şeklinde açıklanabilir (Von Der Lippe, 1999; Alabay, 2017). Özebey ve Alisinanoğlu (2009) ise yaptıkları araştırmalarda erkek çocuklarının kız çocuklarına göre problem davranış ölçeğinin anti sosyal ve dışa yönelim alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan literatür araştırmasında ebeveynlerin kız ve erkek çocuğu olması ile beslenme arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarıldığı çalışmalara rastlanılmamıştır. Bununla birlikte cinsiyet ve eğitim düzeyi, annelerin çocukların beslenmesine yönelik tutumları üzerinde etkili olduğu, araştırmalarda belirtilmektedir (Romanos-Nanclares ve diğerleri, 2018; Zarnowiecki ve diğerleri, 2012). Ekim (2016) yaptığı araştırmada annelerin eğitim ve gelir düzeylerinin artmasının özyeterlik düzeyleri üzerinde etkili olduğu, bunun da çocukların beslenmeleri üzerinde etkisi olduğu yönündedir. Ayrıca annelerin beslenme ile ilgili bilgileri, çocukların sağlıklı beslenme durumları üzerinde anlamlı etkiye sahiptir (Dilsiz ve Dağ, 2018). Annelerin bilgi düzeyi arttıkça, çocuklarda ve annelerde beslenme tutumları daha olumlu olmaktadır (Variyam ve diğerleri, 1999; Fathea, Aml ve Dalia, 2014).

Verilerin analizinde, 18 ay, 19-30 ay ve 31-48 aylık çocuğa sahip olan annelerin öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/ dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar ve negatif beslenme tutum düzeyleri 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre daha yüksektir. Annelerin beslenme tutumları ölçeği puanları çocuklarının yaşına göre incelendiğinde 9-18 ay, 19-30 ay ve 31-48 aylık çocuğa sahip olan annelerin 49-60 ay, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre negatif beslenme tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca 49-60 ay çocuğa sahip olan annelerin, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre negatif beslenme tutum düzeyleri daha yüksektir. Dolayısıyla çocuğun yaşının küçük olması, annelerin çocuk beslenme tutumlarını olumsuz etkilemektedir. 9-18 ay ve 19-30 ay çocuğa sahip olan annelerin genel özyeterlik düzeylerinin 31-48 ay, 49-60 ay, 61-72 ay ve üzeri çocuğa sahip olan annelere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla küçük çocuğa sahip annelerin öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum annelerin çocuklarının beslenme ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasında daha yeterli olmaları ile ilgili olabilir. Annelerin çocuk beslenmesi ile ilgili sahip oldukları bilgiler, öz yeterlik durumlarını artırmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde, bilgi seviyesinin artmasının, çocuk beslenmesine yönelik olumlu tutumu artırdığı belirtilmektedir (Vereecken ve Maes, 2010; Dilsiz ve Dağ, 2018). Ayrıca çocukların yaşıyla birlikte annelerin deneyimleri ve bilgi düzeyleri artmakta buna bağlı olarak da annelerin özgüven düzeyleri yükselmektedir. Bu özgüven durumu, aynı zamanda beslenmeye yönelik tutumları da olumlu yönde etkilemektedir (Variyam ve diğerleri, 1999; Romanos-Nanclares ve diğerleri, 2018; De Cosmi, Scaglioni ve Agostoni, 2017; Vereecken ve Maes, 2010).

Araştırmada çocuklarının kısmen sağlıklı beslendiğini ifade eden annelerin öğün sırasındaki negatif duygu durumu, yetersiz/ dengesiz beslenmeye ilişkin tutumlar, negatif besleme stratejileri, zorla besleme, diğerlerinin görüşüne tepki, beslenme toplam, sürdürme çabası-ısrar düzeylerinin, çocuğunun sağlıklı beslendiğini ifade eden annelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla çocuklarının kısmen sağlıklı beslendiğini ifade eden annelerin, çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumları daha yüksektir. İlgili literatür incelendiğinde araştırmamızla benzer sonuçlara rastlanılmıştır. Vereecken ve Maes (2010) yaptıkları araştırmada; annelerin çocuk beslenmesine ilişkin bilgi düzeyinin artmasına bağlı olarak olumlu beslenme tutumları geliştirdiğini belirtmiştir. Bunun sonucu olarak annelerin çocuklarıyla stres, kaygı ve tartışma gibi negatif duygular yaşama durumlarını azaltmaktadır. Benzer şekilde 5-6 yaş grubu çocukların ebeveynleri ile yapılan araştırmalarda, ebeveynler çocuklarının sağlıklı beslendiğine ilişkin görüşler belirtmişlerdir (Zarnowiecki ve diğerleri, 2012; Romanos-Nanclares ve diğerleri, 2018).

Araştırma sonucunda; sürdürme çabası-ısrar boyutunda, eğitim durumu, çocuğun yaşı, toplam çocuk sayısı, size göre çocuğunuzun sağlıklı beslenme durumu değişkenlerinin annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarını artırmakta, genel öz yeterlik ve ailenin aylık ortalama geliri düzeylerinin artması annelerin çocuklarına yönelik negatif beslenme tutumlarını azaltmaktadır. Alanyazında annelerin eğitim durumlarının çocuk beslenme tutumlarına olumlu etki meydana getirdiği (Vereecken ve Maes, 2001), bu durumun ebeveynlerde özgüvenin artmasına katkı sağladığı ifade edilmektedir (Bloomfield ve Kendall, 2012; Fathea, Aml, Dalia, 2014). Annelerin çocuklarının beslenmesine yönelik yaş, eğitim durumu ve gelir düzeyi gibi durumlar yükseldikçe beslenme tutum puanları da artış göstermektedir (Romanos-Nanclares ve diğerleri, 2018; Dilsiz ve Dağ, 2018).

Özellikle okulöncesi dönemde annelerin özyeterlik algıları, çocuğun yaşam sürecinde beslenme alışkanlıkları edinim ve tutumlarında önemli bir etkiye sahiptir. Araştırma sonucunda; annelerin çocuklarının beslenmesi ile ilgili ısrarcı davranışları, annenin eğitim düzeyinin yüksek olması, çocuğun yaşının artması ve annenin çocuğun beslenmesi ile ilgili kaygıları çocuklarına yönelik olumsuz beslenme tutumları geliştirmelerine neden olmaktadır.

Ayrıca yapılan analizde çocuğun yaşının büyümesi ile annelerin öz yeterlik düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Bu durum çocuklarının beslenme davranışlarını kontrol edememeleri ve kendilerini yetersiz hissetmelerinden kaynaklanabilir. Dolayısıyla annelere çocukların beslenme eğitim programları bilgilendirmelerin yapılması, çocuk gelişimi ve davranışları ile ilgili eğitimlerin verilmesi önemli görülmektedir. Araştırmada verilerin toplanması online gerçekleştirilmiş ve genellikle katılımcılar, çocuklarını kreşe gönderen ebeveynlerden seçilmiştir. Bu durum araştırmanın sınırlılığı olup, sosyo kültürel farklılıklar bakımından evreni yansıtmamaktadır.

Kaynakça

- Alabay, E. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Ebeveynlik Tutumlarının İncelenmesi, *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, Cilt 1 Sayı 2 Ekim 2017 s.156-174*.
- Anderson, A.C., Lock, J. (2007). *Beslenme Bozuklukları*. İçinde: Steiner H, Yalom DI ed. Okul-Öncesi Çocuklarının Terapisi. (Çev. Yeşilmen ŞÇ). İstanbul: Prestij Yayınları, 235-61.
- Bandura, A. (1995). *Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies In: Bandura A, editor. Self- efficacy in Changing Societies*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (2005.) The Primacy of Self-Regulation in Health Promotion, *Int Rev Appl Psychol*, 54(2): 245-254.
- Belegeman, T. (2005). *Annede depresyonun bebeklik ve erken çocukluk dönemi üzerinde etkileri*, Ö.İ Ertem (Edit) Gelişimsel Pediatri Ankara: Çocuk Hastalıkları Araştırma Vakfı.
- Birch, L.L., Fisher, J.O., Grimm-Thomas, K., Markey, C.N., Sawyer, R., Johnson, S.L. (2001). Confirmatory Factor Analysis of the Child Feding Questionnaire: A Measure of Parental Attitudes, Beliefs and Practices About Child Feeding and Obesity Proneness, *Appetite*, 36:201-10.
- Bloomfield, L., Kendall, S. (2012). Parenting Self-Efficacy, Parenting Stress and Child Behaviour Before and After a Parenting Programme, *Primary health care research & development*, 13(4):364-72.
- Chen, G., Gully, S.M., Eden, D. ve ark. (2004). General Self-Efficacy and Self-Esteem: Toward Theoretical and Empirical Distinction Between Correlated Self-Evaluations, *J Organiz Behav*, 25: 375-395.
- De Cosmi, V., Scaglioni, S., Agostoni, C. (2017). Early Taste Experiences and Later Food Choices, *Nutrients*, 9:107.
- Dilsiz, H. ve Dağ, İ. (2018). Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ): Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, DOI: 10.12956/tjpd.2018.380
- Ekim, A. (2016) The Effect of Parents' Self-Efficacy Perception on Healthy Eating and Physical Activity Behaviors of Turkish Preschool Children, *Comprehensive Child and Adolescent Nursing*, 39:1, 30-40, DOI: [10.3109/01460862.2015.1090500](https://doi.org/10.3109/01460862.2015.1090500)
- Erden, G., Üstün, B. (2007). *Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Yeme Sorunları: Beslenmede İlişkinin Önemi*. İçinde: Aysev AS, Taner YI ed. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları. Ankara:Johnson&Johnson, 541-52.
- Fathea, N., Aml, S., Dalia, E. (2014). Nutritional Knowledge, Attitude, And Practice Of Parents And its Impact On Growth Of Their Children, *Menoufia Medical Journal*, Vol: 27, Issue: 3, pp. 612-616.
- French, D.J., Holroyd, K.A., Pinel, C. ve ark. (2000). Perceived Self-Efficacy and Headache-Related Disability, *Headache*, 40: 647-656.
- Hassall, R., Rose J., & McDonald, J. (2005). Parenting Stress in Mothers Of Children With an Intellectual Disability: The Effects Of Parental Cognitions in Relation to Child

- Characteristics And Family Support, *Journal of Intellectual Disability Research* 49(6), 405-418.
- Jago, R., Wood, L., Zahra, J., Thompson, J.L., Sebire, S.J. (2015). Parental Control, Nurturance, Self-Efficacy, and Screen Viewing Among 5-to 6-Year-Old Children: a Crosssectional Mediation Analysis to Inform potential Behavior Change Strategies, *Childhood obesity*, 11(2):139-47.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 15. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leahy-Warren, P., McCarthy, G. (2011). Maternal Parental Self-Efficacy in the postpartum period, *Midwifery*, 27(6):802-10.
- Özmert, E.N. (2006). Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-III: Aile, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(3):256-73.
- Özbey, S. ve Alisinanoğlu, F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 493-517.
- Romanos-Nanclares, A., Zazpe, I., Santiago, S., Marín, L., Rico-Campà, A., & Martín-Calvo, N. (2018). Influence of Parental Healthy-Eating Attitudes and Nutritional Knowledge on Nutritional Adequacy and Diet Quality among Preschoolers: The SENDO Project, *Nutrients*, 10(12), 1875.
- Seçer, Z., Ogelman Gülay, H., Önder, A., Berengi, S. (2008). Okul Öncesi 5-6 Yaş Grubu Çocukların Akran İlişkileri İle Annelerinin Ebeveynliğe Yönelik Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(3).
- Şeker, H., Gençdoğan, B. (2006). *Psikoloji ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Variyam, J.N., Blaylock J., Lin, B.-H., Ralston, K., Smallwood, D. (1999). Mother's Nutrition Knowledge and Children's Dietary Intakes, *Am. J. Agric. Econ.* 81:373.
- Vereecken, C., Maes, L. (2010). Young Children's Dietary Habits and Associations with the Mothers' Nutritional Knowledge and Attitudes, *Appetite*, 54:44-51.
- Von Der Lippe, A. (1999). The Impact of Maternal Schooling and Occupation on Childrearing Attitudes and Behaviours in Low Income Neighbourhoods in Cairo, Egypt, *International Journal of Behavioral Development*, 23(3), 703-729.
- Wittkowski, A., Garrett, C., Calam, R., Weisberg, D. (2017). Self-Report Measures of Parental Self-Efficacy: A Systematic Review of the Current Literature, *Journal of child and family studies*, 26(11):2960-78.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. Ö. (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4):301-8.
- Zarnowiecki, D., Sinn, N., Petkov, J. and Dollman, J. (2012). Parental Nutrition Knowledge And Attitudes As Predictors Of 5-6-Year-Old Children's Healthy Food Knowledge, *Public Health Nutrition*: 15(7), 1284-1290.